

Kommunåterkoppling

2020

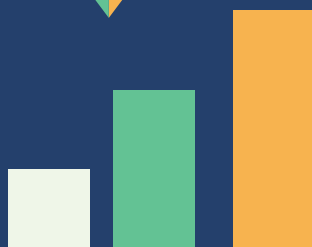
Gnesta kommun

Elever i årskurs 7 och 9

"Jag vet inte vad jag vill göra eller vad jag vill bli och det stressar mig och gör mig omotiverad."

"Jag tycker att den här enkäten var bra och att göra enkäter är viktiga för att få en större syn på hur samhället är. Denna enkät var bra gjord med väldigt bra frågor."

Tack vare att närmare 6 700 elever har svarat på Liv & Hälsa ung enkäten 2020 kan vi berätta hur unga i Sörmland mår.

Liv&Hälsa
ung

REGION
SÖRMLAND

Svarsfrekvenser

Antal och andel elever som svarat på
Liv & hälsa ung enkäten 2020

	Antal elever åk 7	Andel (%) elever åk 7	Antal elever åk 9	Andel (%) elever åk 9	Antal elever åk 2	Andel (%) elever åk 2	Total andel (%) elever
Gnesta	97	84	98	77	-	-	81
Sörmland	2510	78	2238	74	1921	50	74

En förhållandevis stor del av kommunens gymnasieungdomar går i skolan utanför länet. Detta gör att resultaten inte kan anses spegla förhållandena för samtliga elever i årskurs 2 inom kommunen. Av detta skäl redovisas inte värdena för årskurs 2.

Bakgrund

I Sörmland erbjuds vart tredje år alla grundskolor med elever i skolår 7 och 9 samt alla gymnasieskolor med elever i år 2 att delta i undersökningen Liv & hälsa ung. Under våren 2020 genomförde Region Sörmland undersökningen för sjunde gången. Sörmländska elever i årskurs 7 och 9 i grundskolan, årskurs 2 på gymnasiet samt elever i särskolans (ej träningskola) årskurser 7 till och med sista året på gymnasiesärskolan har deltagit i undersökningen. Eleverna har besvarat enkäterna under skoltid.

Syftet med undersökningen är att beskriva ungdomarnas livsvillkor, levnadsvanor och hälsa.

I 2020 års undersökningar har elever varit mer involverade under framtagandet av enkäten. De har gett förslag på nya frågor och svarsalternativ och förändringar av förklarings- och texter. Tack vare elevernas hjälp har vi i år med fler frågor om bland annat skolmiljön, trygghet, spel, sociala medier, porr och skärmtid.

På grund av Covid-19 pandemin deltog färre skolor i undersökningen jämfört med tidigare år. Svarsfrekvensen blev också lägre på många deltagande skolor. Bortfallet kan inte ses som systematiskt utan slumpartat vilket innebär att resultatet har en hög tillförlitlighet trots en något lägre svarsfrekvens. Av Sörmlands 73 skolor med elever i någon av dessa årskurser, deltog 59 i undersökningen.

Vad vet vi om barns och ungas hälsa och uppväxtvillkor?

Barn och unga i Sverige mår generellt sett bra och är nöjda med sina liv. Sedan 1990-talet har ungdomsgenerationen däremot haft en sämre hälsoutveckling än andra åldersgrupper, framförallt när det gäller den psykiska ohälsan. Vi vet också att barns och ungas uppväxtvillkor inte är jämlika, vilket gör att vissa löper större risk att råka ut för problem och ohälsa. En mindre grupp barn och unga lever dessutom under svåra förhållanden som går att härleda till deras livsvillkor och familjeförhållanden.

Hälsans bestämningsfaktorer

Hälsa innefattar fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande och är en resurs hos individen. Hälsan påverkas av en rad olika förhållanden runt individen och är en förutsättning för ett väl fungerande samhälle. Inom folkhälsoarbetet används begreppet "hälsans bestämningsfaktorer". Bestämningsfaktorerna kan påverka hälsan positivt eller negativt, vilket benämns skydds- och riskfaktorer. En skyddsfaktor är en faktor som skyddar mot ohälsa eller problem medan en riskfaktor är en faktor som ökar risken för ohälsa eller problem. Skydds- och riskfaktorer finns på individ-, familje-, arbets- och samhällsnivå. Enstaka faktorer har begränsad effekt, däremot är chansen till ett friskt, gott och långt liv större när en person har flera skyddsfaktorer, även om man har en eller flera riskfaktorer.

Vad är en kommunåterkoppling?

I kommunåterkopplingen redovisas ett urval av resultat från Liv & hälsa ung undersökningen 2020. Kommunåterkopplingen redovisas årskursvis och innehåller resultat som har betydelse för elevernas hälsa och välbefinnande. Vår förhoppning är att kommunåterkopplingen är till nytta, till exempel i kommunens hälsofrämjande och förebyggande arbete.

Att tolka resultaten i tabellerna

På följande sidor redovisas resultaten från 2020 års Liv & hälsa ung undersökning för kommunen. Resultaten är uppdelade på tjejer och killar och visar även hur det ser ut för hela elevgruppen. De elever som svarat att de inte identifierar sig som tjej eller kille inkluderas i det sammantagna värdet. I tabellerna redovisas andelar (%) för tjejer, killar och totalt uppdelat på kommunens (K) och länets (L) värden. Varje årskurs redovisas separat. För årskurs 7 och 9 gäller redovisningen elever som går i skolan i kommunen, oavsett om de bor i kommunen eller inte (skolkommun). För årskurs 2 på gymnasiet gäller redovisningen den kommun eleven bor i (boendekommun).

Kommunåterkopplingens begränsningar och överväganden

I kommunåterkopplingen redovisas resultat på olika nivåer. För att skydda enskilda elevers svar redovisas inte resultat på frågor som baseras på färre än 30 elever. Kommuner med få elever bör vara uppmärksamma på att enstaka elevers svar motsvarar stora procent-satser. Till exempel om 3 elever av 30 röker, visar våra tabeller att 10 procent av eleverna röker. Detta gör att siffrorna bör tolkas med försiktighet.

Några frågor att fundera på när du läser tabellerna:

- Skiljer sig kommunen åt från länet?
- Finns skillnader mellan killar och tjejer?
- Vad kan eventuella skillnader bero på?
- Vad betyder resultaten för oss?
- Framträder ett mönster som gör att vi kan behöva arbeta särskilt med något område?

Årskurs 7

I tabellen redovisas andelar (%) för tjejer, killar och totalt uppdelat på kommunens (K) och länets (L) värden.

Teckenförklaring

K=Kommunen
L=Länet

Tabell 1. Resultat om skolan

Gnesta kommun åk 7 Liv & hälsa ung 2020	Tjejer		Killar		Totalt	
<i>Resultat om skolan</i>	K	L	K	L	K	L
Trivs mycket bra eller ganska bra i skolan	61	68	86	77	74	72
Har oftast någon att vara med på rasterna	84	88	92	89	89	88
Har under de senaste 6 månaderna blivit mobbad en gång i veckan eller i stort sett varje dag	7	3	10	5	8	5
Oftast eller alltid trygg på väg till eller ifrån skolan	100	96	96	97	98	96
Oftast eller alltid trygg i skolan	91	93	96	96	94	94
Tycker att lärarna behandlar tjejer och killar lika	48	57	46	46	46	51
Känner sig ofta eller alltid stressad av skolarbetet	76	85	61	65	69	75
Har betyget F i ett eller flera ämnen	22	27	28	36	26	32
Får oftast den hjälp jag behöver i skolan	43	47	64	52	54	49

Tabell 2. Resultat om levnadsvanor

Gnesta kommun åk 7 Liv & hälsa ung 2020	Tjejer		Killar		Totalt	
<i>Resultat om levnadsvanor</i>	K	L	K	L	K	L
Äter frukost 4-7 dagar i veckan	76	74	82	82	79	77
Äter skollunch 4-5 dagar i veckan	67	67	70	64	68	65
Dricker läsk eller annan sötad dryck så gott som dagligen eller oftare	2	12	12	19	7	15
Dricker energidryck så gott som dagligen eller oftare	0	5	0	8	0	7
Äter frukt och grönt så gott som dagligen eller oftare	67	56	47	58	56	56

Tabell 3. Resultat om levnadsvanor

Gnesta kommun åk 7 Liv & hälsa ung 2020	Tjejer		Killar		Totalt	
<i>Resultat om levnadsvanor</i>	K	L	K	L	K	L
Är stillasittande 4 timmar eller mer efter en skoldag	44	35	43	35	43	35
Är stillasittande 10 timmar eller mer under en helg	20	33	43	40	32	37
Vardagsmotionerar 30 min eller mer per dag	91	85	88	90	89	87
Tränar 3 gånger i veckan eller oftare	73	52	65	64	68	57
Sover mindre än 7 timmar på vardagsnätter	36	30	29	21	32	26

Tabell 4. Resultat om tobak, alkohol och narkotika

Gnesta kommun åk 7 Liv & hälsa ung 2020	Tjejer		Killar		Totalt	
<i>Resultat om tobak, alkohol och narkotika</i>	K	L	K	L	K	L
Röker dagligen eller ibland	0	3	2	4	1	4
Snusar dagligen eller ibland	0	1	4	5	2	3
Använder e-cigarett dagligen eller ibland	0	1	4	3	2	2
Har under de senaste 12 månaderna druckit alkohol en eller flera gånger	33	30	44	37	38	34
Känner till någon person som skulle kunna sälja narkotika till mig	7	18	17	17	12	18

” Varför behövde vi göra den här enkäten och det hjälpte inte direkt och alla andra enkäter har aldrig, hjälpt till.”

Tabell 5. Resultat om hälsa

Gnesta kommun åk 7 Liv & hälsa ung 2020	Tjejer		Killar		Totalt	
<i>Resultat om hälsa</i>	K	L	K	L	K	L
Mår bra eller mycket bra	63	64	90	82	77	73
Har bra eller mycket bra tandhälsa	78	83	76	78	76	80
Har känt sig glad i stort sett varje dag	48	55	72	70	60	62
Har känt sig lugn eller avslappnad minst en gång i veckan eller i stort sett varje dag	52	58	94	80	74	68
Har känt sig stressad minst en gång i veckan eller i stort sett varje dag	52	56	27	32	39	45
Har känt sig ängslig eller orolig minst en gång i veckan eller i stort sett varje dag	37	29	14	14	25	22
Har huvudvärk (ej migrän) minst en gång i veckan eller i stort sett varje dag	20	21	12	10	16	16
Har haft värk i axlar/skuldror/nacke minst en gång i veckan eller i stort sett varje dag	13	16	6	11	9	13
Har övervikt	13	13	14	19	14	16

Tabell 6. Resultat om hem, fritid och relationer

Gnesta kommun åk 7 Liv & hälsa ung 2020	Tjejer		Killar		Totalt	
<i>Resultat om hem, fritid och relationer</i>	K	L	K	L	K	L
Mina föräldrar/vårdnadshavare tycker det är viktigt att jag sköter mitt skolarbete	93	94	94	95	94	94
Kan alltid lita på sina föräldrar/vårdnadshavare när det verkligen gäller	87	85	94	91	90	88
Jag trivs i området där jag bor	78	80	86	84	82	82
Har minst en kompis att prata "om allt" med	87	88	89	87	87	87
Ser ljust eller mycket ljust på framtiden	71	69	80	77	76	72
En eller båda mina föräldrar är arbetslös eller långtidssjukskriven/har sjukersättning	18	12	8	9	14	11
Är mycket eller ganska orolig för sin familjs ekonomi	17	13	4	7	10	10
Är mycket eller ganska nöjd med sin fritid	78	76	96	90	86	82
Är med i någon förening eller organisation	56	57	63	60	59	58

Tabell 7. Resultat om delaktighet och trygghet

Gnesta kommun åk 7 Liv & hälsa ung 2020	Tjejer		Killar		Totalt	
<i>Resultat om delaktighet och trygghet</i>	K	L	K	L	K	L
Har hört talas om Konventionen om barnets rättigheter	64	77	69	70	66	73
Är ganska eller mycket orolig för att klimatförändringarna ska påverka livet	22	36	19	23	20	30

Tabell 8. Resultat om sociala medier och internet

Gnesta kommun åk 7 Liv & hälsa ung 2020	Tjejer		Killar		Totalt	
<i>Resultat om sociala medier och internet</i>	K	L	K	L	K	L
Anser att sociala medier stärker mina relationer med kompisar	70	71	74	68	72	69
Känner sig sämre än andra vid användning av sociala medier	14	16	12	7	13	12
Har under de senaste 12 månaderna blivit utsatt för trakasserier på sociala medier en eller flera gånger	42	33	23	21	32	28
Har vid minst ett tillfälle blivit kontaktad mot sin vilja via sociala medier för att prata om sex	20	29	9	15	14	22

"För mycket i skolan, om jag har tur får jag sova 6h på vardagar (annars är jag uppe och pluggar på natten för att hinna) - mår väldigt dåligt pga skolan och hur mycket vi har att göra."

Årskurs 9

I tabellen redovisas andelar (%) för tjejer, killar och totalt uppdelat på kommunens (K) och länets (L) värden.

Teckenförklaring

K=Kommunen
L=Länet

Tabell 1. Resultat om skolan

Gnesta kommun åk 9 Liv & hälsa ung 2020	Tjejer		Killar		Totalt	
<i>Resultat om skolan</i>	K	L	K	L	K	L
Trivs mycket bra eller ganska bra i skolan	55	66	77	74	65	70
Har oftast någon att vara med på rasterna	92	88	96	89	93	88
Skolkar aldrig	61	69	67	72	64	69
Har under de senaste 6 månaderna blivit mobbad en gång i veckan eller i stort sett varje dag	6	3	2	5	4	5
Det är bra stämning på skolan	20	36	34	47	27	42
Oftast eller alltid trygg på väg till eller ifrån skolan	98	95	100	96	98	95
Oftast eller alltid trygg i skolan	92	93	98	94	94	93
Tycker att lärarna behandlar tjejer och killar lika	39	52	43	45	40	48
Känner sig oftast eller alltid stressad av skolarbetet	96	94	74	73	85	83
Har betyget F i ett eller flera ämnen	24	26	48	31	36	29

Tabell 2. Resultat om levnadsvanor

Gnesta kommun åk 9 Liv & hälsa ung 2020	Tjejer		Killar		Totalt	
<i>Resultat om levnadsvanor</i>	K	L	K	L	K	L
Äter frukost 4-7 dagar i veckan	70	66	82	75	75	70
Äter skollunch 4-5 dagar i veckan	64	66	70	62	67	64
Dricker läsk eller annan sötad dryck så gott som dagligen eller oftare	6	19	23	26	15	23
Dricker energidryck så gott som dagligen eller oftare	13	12	2	20	8	17
Äter frukt och grönt så gott som dagligen eller oftare	62	65	60	54	62	59

Tabell 3. Resultat om levnadsvanor

Gnesta kommun åk 9 Liv & hälsa ung 2020	Tjejer		Killar		Totalt	
<i>Resultat om levnadsvanor</i>	K	L	K	L	K	L
Är stillasittande 4 timmar eller mer efter en skoldag	40	43	26	41	33	42
Är stillasittande 10 timmar eller mer under en helg	49	37	40	46	45	42
Vardagsmotionerar 30 min eller mer per dag	85	80	98	86	91	83
Tränar 3 gånger i veckan eller oftare	28	39	56	56	41	47
Sover mindre än 7 timmar på vardagsnätter	45	38	16	33	31	35

Tabell 4. Resultat om tobak, alkohol och narkotika

Gnesta kommun åk 9 Liv & hälsa ung 2020	Tjejer		Killar		Totalt	
<i>Resultat om tobak, alkohol och narkotika</i>	K	L	K	L	K	L
Röker dagligen eller ibland	12	12	20	9	16	11
Snusar dagligen eller ibland	0	4	20	14	9	10
Använder e-cigarett dagligen eller ibland	0	2	7	4	3	3
Röker vattenpipa dagligen eller ibland	2	5	0	5	1	5
Har under de senaste 12 månaderna druckit alkohol en eller flera gånger	57	49	37	43	47	46
Har under de senaste 12 månaderna druckit alkohol så man känt sig berusad/full en eller flera gånger *	54	56	56	52	55	55
Känner till någon person som skulle kunna sälja narkotika till mig	35	39	30	35	34	37
Har använt narkotika en eller flera gånger	4	9	11	10	7	10

* Andel av de som druckit alkohol

Tabell 5. Resultat om hälsa

Gnesta kommun åk 9 Liv & hälsa ung 2020	Tjejer		Killar		Totalt	
<i>Resultat om hälsa</i>	K	L	K	L	K	L
Mår bra eller mycket bra	53	57	83	79	67	68
Har bra eller mycket bra tandhälsa	88	83	66	73	77	77
Har känt sig glad i stort sett varje dag	39	47	68	62	53	55
Har känt sig lugn eller avslappnad minst en gång i veckan eller i stort sett varje dag	49	51	74	76	61	64
Har känt att "jag duger precis som jag är" en gång i veckan eller oftare	40	49	83	74	61	62
Har känt sig stressad minst en gång i veckan eller i stort sett varje dag	71	73	43	42	58	57
Har känt sig ängslig eller orolig minst en gång i veckan eller i stort sett varje dag	39	43	17	19	29	31
Har huvudvärk (ej migrän) minst en gång i veckan eller i stort sett varje dag	29	29	6	11	18	20
Har haft värk i axlar/skuldror/nacke mer än en gång i veckan eller i stort sett varje dag	24	22	6	14	16	18
Har övervikt	9	14	16	22	12	18

Tabell 6. Resultat om hem, fritid och relationer

Gnesta kommun åk 9 Liv & hälsa ung 2020	Tjejer		Killar		Totalt	
<i>Resultat om hem, fritid och relationer</i>	K	L	K	L	K	L
Mina föräldrar/vårdnadshavare tycker det är viktigt att jag sköter mitt skolarbete	96	93	93	92	95	93
Kan alltid lita på sina föräldrar/vårdnadshavare när det verkligen gäller	78	82	90	88	83	85
Jag trivs i området där jag bor	71	76	77	82	73	78
Trivs ganska eller mycket bra med livet just nu	80	77	95	89	86	83
Har minst en kompis att prata "om allt" med	85	85	91	84	87	84
Ser ljust eller mycket ljust på framtiden	53	67	70	73	61	69
En eller båda mina föräldrar/vårdnadshavare är arbetslös eller långtidssjukskriven/har sjukersättning	10	11	7	11	9	11
Är mycket eller ganska orolig för sin familjs ekonomi	16	16	6	11	11	14
Är mycket eller ganska nöjd med sin fritid	76	70	85	83	79	76
Är med i någon förening eller organisation	51	46	42	52	46	48
Tror att jag får gifta mig med vem jag vill	96	94	93	92	95	92

Tabell 7. Resultat om delaktighet och trygghet

Gnesta kommun åk 9 Liv & hälsa ung 2020	Tjejer		Killar		Totalt	
<i>Resultat om delaktighet och trygghet</i>	K	L	K	L	K	L
Har hört talas om Konventionen om barnets rättigheter	73	72	70	65	72	68
Tycker att man i allmänhet kan lita på de flesta människor	38	33	47	47	41	41
Är ganska eller mycket orolig för att klimatförändringarna ska påverka livet	50	51	23	27	38	39
Klimatförändringarna har helt eller delvis påverkat mitt beteende	67	68	32	47	49	57

Tabell 8. Resultat om sociala medier och internet

Gnesta kommun åk 9 Liv & hälsa ung 2020	Tjejer		Killar		Totalt	
<i>Resultat om sociala medier och internet</i>	K	L	K	L	K	L
Anser att sociala medier stärker mina relationer med kompisar	80	75	67	75	73	75
Känner sig sämre än andra vid användning av sociala medier	27	21	2	9	15	15
Är orolig att missa något om man inte är aktiv på sociala medier	67	52	28	35	48	44
Har under de senaste 12 månaderna blivit utsatt för trakasserier på sociala medier en eller flera gånger	31	32	17	18	25	25
Har vid minst ett tillfälle blivit kontaktad mot sin vilja via sociala medier för att prata om sex	29	36	15	14	23	25
Har under de senaste 3 månaderna sett porr på internet	19	24	66	75	42	51

” Jag tycker denna enkät var bra och dessutom tycker jag det är viktigt att ungdomar ska svara på frågor som dessa för det kanske kan få vuxna att inse att alla ungdomar inte mår jättebra och att allt inte är prima hela tiden.”

Region Sörmland arbetar för varje människas rätt till god hälsa, kultur och utbildning. Alla människor har lika rättigheter och bemöts utifrån sina förutsättningar.

Resultat från Liv & hälsa ung används som underlag för regionens och kommunernas arbete med barn och ungas livsvillkor, levnadsvanor och hälsa.

Exempel på hur tidigare resultat använts

En skola hade många elever som mådde psykiskt dåligt. Detta ledde till att elevhälsan gjorde en satsning på psykisk hälsa i skolan.

Vid planering och uppföljning av drogförebyggande arbete.

Som underlag för uppstart av samtalsmottagningar för unga som inte mår bra.

Vill du veta mer om enkätundersökningen,
titta på Liv & hälsa ungs webbplats
<https://samverkan.regionsormland.se/lhu2020>

Rapporten är sammanställd av arbetsgruppen
för Liv & hälsa ung i Region Sörmland.